

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

บทนี้จะกล่าวถึงระเบียบวิธีการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ข้อสมมติในการศึกษา แนวคิดและกรอบทางทฤษฎีที่จะใช้ในการศึกษา และวิธีการวิจัยและการดำเนินการ

3.1 ข้อสมมติเบื้องต้น

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งเน้นที่จะศึกษาในกรณีที่บุคคลตัดสินใจทำประกันชีวิต เนื่องจาก เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการประกันชีวิต การศึกษามีข้อสมมติเบื้องต้นดังนี้

3.1.1 การประกันชีวิตเปรียบเสมือนว่าเป็นสินค้าอย่างหนึ่งที่ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อ อย่างมีเหตุผล คือ เป็นการซื้อเพื่อก่อให้เกิดอรรถประโยชน์สูงสุด โดยผู้ซื้อประกันชีวิต จะใช้สิทธิประโยชน์ทั้งหมดที่เกิดจากการทำประกันชีวิต

3.1.2 ผู้ทำประกันชีวิตมีความรู้ความสามารถในการบริหารเงินที่จะเกิดขึ้นจากการทำประกันชีวิต เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.2 แนวความคิดและรูปแบบทางทฤษฎี

3.2.1 แนวคิดพื้นฐานของค่าทางเศรษฐกิจของชีวิตมนุษย์ (theory of economic value of human)

จากเอกสารของบริษัทอาคเนย์ประกันภัยได้กล่าวถึง " พื้นฐานทางเศรษฐกิจการประกันชีวิต " ว่ามีความหมายเป็นสองนัย ประการแรกหมายถึง การประกันชีวิตมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอยโดยปราศจากสาเหตุ ในทางตรงข้ามการประกันชีวิตเกิดขึ้นเพราะ เหตุผลทางเศรษฐกิจถ้าไม่มีสาเหตุทางด้านเศรษฐกิจการประกันชีวิตก็ไม่เกิดขึ้น ประการที่สอง พื้นฐานทางเศรษฐกิจของการประกันชีวิตหมายความว่า ในการขายประกันชีวิตแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดด้วยการประกันประเภทใดประเภทหนึ่งด้วยทุนประกันจำนวนหนึ่งนั้น มิใช่สิ่งที่กระทำอย่างเลื่อนลอยหากกระทำไปอย่างมีเหตุผล โดยคำนึงถึงค่าชีวิตและความ

กระเทือนทางเศรษฐกิจ ก็จะต้องมีการประกันชีวิตประเภทประกันชีวิตของบุคคลที่เป็นหัวใจสำคัญของงาน

(2) การตายโดยที่ตนยังมีชีวิตอยู่ หมายถึง การประสบอุบัติเหตุอย่างสิ้นเชิงและถาวร ซึ่งทำให้คนเราไม่สามารถทำงานได้ ไม่สามารถสร้างผลิตผลหรือบริการใดๆ ได้ ทำให้ขาดรายได้ หรือทำให้ค่าทางเศรษฐกิจของบุคคลนั้นสูญเสียไป มีค่าเท่ากับเป็นการตายจริงๆ เพราะบุคคลนั้นไม่สามารถมีค่าทางเศรษฐกิจใดๆ อีกแล้ว แต่ขณะเดียวกันบุคคลนั้นก็ยังมีชีวิตอยู่ในฐานะเป็นผู้บริโภคคนหนึ่งของคนรอบครัว หรือของสังคม เหตุนี้เราจึงเรียกว่า " การตายโดยที่ตนยังมีชีวิตอยู่ " การตายชนิดนี้ส่งผลร้ายแรงกว่าการตายชนิดแรก เนื่องจากการตายชนิดนี้ส่งผลกระทบต่อครอบครัว

(3) การตายทางเศรษฐกิจ (economic death) หมายถึง การที่มนุษย์เราก้าวเข้าสู่วัยชรา ไม่สามารถอำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจต่อตนเอง ครอบครัวและหน่วยงานของตนได้ในสภาพเช่นนี้คุณค่าทางเศรษฐกิจต่างๆของเขาได้เหือดหาย หรืออันตรายกันไป มีค่าเท่ากับเป็นการตายทั้งๆที่ตนยังไม่ตาย หรือยังมีสภาพเป็นผู้บริโภคอยู่ เราจึงเรียกว่าเป็นการตายทางเศรษฐกิจ การตายในลักษณะเช่นนี้ไม่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวและหน่วยงานของตน เพราะลูกๆจะโตสามารถรับผิดชอบตนเองได้แล้ว การตายชนิดนี้ส่งผลกระทบต่อแค่เฉพาะตนเองและภรรยาเท่านั้น

3.2.2 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ (cost - benefit analysis)

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้ที่ทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ของการศึกษานี้ใช้ discounted cash - flow ในการหาซึ่งพิจารณาได้สองประการคือ

- (1) มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ตอบแทนสุทธิ (net present value)
- (2) อัตราผลตอบแทนภายในของการลงทุน (internal rate of return - IRR)

เนื่องจากวิธีหามูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ตอบแทนสุทธิจะต้องรู้ค่าของอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดซึ่งอัตราดอกเบี้ยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งจะมีผลต่อการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ตอบแทนสุทธิ การศึกษาครั้งนี้จึงเลือกใช้วิธีหาอัตราผลตอบแทนภายในของการลงทุน

อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (IRR) คืออัตราที่จะทำให้ผลประโยชน์ตอบแทนภายในจากการลงทุนก็คือ อัตราความสามารถของเงินลงทุนที่จะทำให้เกิดรายได้คุ้มกับเงินลงทุนพอดี

วิธีการที่จะหาค่า IRR มีหลายวิธี แต่วิธีที่นิยมใช้ในการคำนวณหาค่า IRR คือวิธี trial and error โดยจะต้องทดลองหาค่าของ discount factor มาคูณกับค่าของ discounted cash - flow จนกระทั่งทำให้ net present value มีค่าเท่ากับศูนย์ เมื่อได้ค่า IRR มาแล้วนำไปเปรียบเทียบกับค่าเสียโอกาสของทุน (ค่าเสียโอกาสของทุน หมายถึง อัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดในการศึกษานี้ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน) ถ้า IRR ที่ได้สูงกว่าค่าเสียโอกาสของทุน แสดงว่าการลงทุนคุ้มค่า แต่ถ้า IRR ที่ได้ต่ำกว่าค่าเสียโอกาสของทุน แสดงว่าการลงทุนนั้นไม่คุ้มค่า

3.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

จากแนวคิดพื้นฐานค่าทางเศรษฐกิจของชีวิตมนุษย์ พบว่ามนุษย์สามารถที่จะทำประกันชีวิตเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนที่จะเกิดขึ้นกับครอบครัวเนื่องจากการเสียชีวิตก่อนเวลาอันสมควรของตนเองได้ ในการทำประกันชีวิตจะมีค่าใช้จ่าย และผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้ที่ทำประกันชีวิตหลายประการ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ที่จะเปรียบเทียบให้เห็นถึงค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ของการประกันชีวิต โดยมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

3.3.1 ขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิซึ่งได้รวบรวมจากแหล่งต่างๆ ดังนี้ คือ

(1) ตารางอัตราเบี้ยประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ของบริษัทประกันชีวิต ที่มีส่วนแบ่งตลาดใน 3 ลำดับแรกสำหรับการประกันชีวิตประเภทสามัญ

(2) ตารางแนบท้ายกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ได้มาจากผู้ทำประกันชีวิตของแต่ละบริษัท

(3) ตารางแสดงอัตรารมณะไทย 2529 ซึ่งจัดทำขึ้นโดย กรมประกันภัยกระทรวงพาณิชย์

(4) รายละเอียดการหักค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้ จากเจ้าหน้าที่กรมสรรพากร อำเภอ ตาคีลี จังหวัด นครสวรรค์

3.3.2 ขั้นตอนและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนแรก เป็นการหาค่าใช้จ่ายของผู้ทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ที่มีอายุ 25 ปี 30ปี 35 ปี 40ปี 45 ปี 50ปี และ 55 ปี ของบริษัทประกันชีวิตที่มีส่วนแบ่งตลาด 3 ลำดับแรกสำหรับการประกันชีวิตประเภทสามัญ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้สมมติให้ชื่อ บริษัท A บริษัท T บริษัท M โดยค่าใช้จ่ายของการประกันชีวิต หมายถึงเบี้ยประกันที่ผู้ทำประกันชีวิตจะต้องจ่ายในแต่ละปี

ส่วนที่สอง เป็นการหาผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้ทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ที่มีอายุ 25ปี 30ปี 35ปี 40ปี 45ปี 50ปี และ 55ปี ที่ทำประกันชีวิตกับบริษัท A บริษัท T และบริษัท M ผลประโยชน์ที่ได้รับสามารถแบ่งออกเป็น

(1) ผลประโยชน์ทางตรงที่เกิดจากการทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

1.ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเมื่อผู้ทำประกันมีชีวิตอยู่จนครบสัญญา ผู้ทำประกันจะได้รับทุนประกันชีวิตคืน และยังมีผลประโยชน์ในด้านความคุ้มครองในกรณีที่ผู้ทำประกันชีวิตเสียชีวิตในระหว่างอายุสัญญาประกันชีวิต ครอบครัวของผู้ทำประกันชีวิตจะได้รับประโยชน์ในส่วนนี้ โดยการวัดประโยชน์ส่วนนี้จะใช้ตารางมรณวิสัย (mortality table) ในตารางมรณวิสัยจะแสดงตัวเลขความน่าจะเป็นที่จะเสียชีวิตของคนในอายุต่างๆ นำตัวเลขมาคำนวณค่าอรรถประโยชน์โดยใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจของบุคคลภายใต้ความเสี่ยง (expected utility theory) ของ Von Neuman และ Morgenstern (1944)

2.ผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินสดและเงินปันผลที่บริษัทประกันชีวิตจะจ่ายให้กับผู้ทำประกันชีวิตตามสัญญา

(2) ผลประโยชน์ทางอ้อมที่เกิดจากการทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

1. ผลประโยชน์จากส่วนเหลือของอัตราดอกเบี้ย ผู้ทำประกันชีวิตมีสิทธิในการที่จะขอกู้เงินจากบริษัทประกันชีวิตโดยจ่ายอัตราดอกเบี้ยตามที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ (ปกติจะคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8 ต่อปี) ถ้าหากผู้ทำประกันชีวิตใช้สิทธิในการขอกู้เงินจากบริษัทแล้วนำไปฝากยังสถาบันการเงินอื่น จะทำให้เกิดส่วนเหลือของอัตราดอกเบี้ยระหว่างอัตราดอกเบี้ยที่บริษัทประกันชีวิตคิดเมื่อผู้ทำประกันชีวิตกู้เงินจากบริษัทประกันชีวิต

กับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ทำประกันชีวิต และในกรณีที่ผู้ทำประกันชีวิตมีความจำเป็นที่จะใช้เงิน ผู้ทำประกันชีวิตสามารถที่จะขอกู้เงินจากบริษัทประกันชีวิตได้โดยจ่ายอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8 ต่อปี ซึ่งอัตราดอกเบี้ยนี้จะต่ำกว่าการกู้จากสถาบันการเงินอื่น และมีความสะดวกในการขอใช้สิทธิในการกู้ดังกล่าว (ผู้ทำประกันชีวิตสามารถที่จะนำเงินที่กู้มาไปลงทุนอย่างอื่นได้ เช่น การซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ การซื้อพันธบัตรรัฐบาล แต่เนื่องจากการลงทุนที่มีความเสี่ยง การศึกษาในครั้งนี้อจึงไม่นำมาวิเคราะห์)

2. ผลประโยชน์ที่เกิดจากการนำเบี้ยประกันไปหักเป็นค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้ ตามประมวลกฎหมายรัษฎากร มาตรา 47 บัญญัติไว้ว่า " เบี้ยประกันภัยที่มีเงินได้จ่ายไปในปีภาษีสำหรับการประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท ทั้งนี้เฉพาะในกรณีที่กรมธรรม์ประกันภัยมีกำหนดเวลาตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และได้เอาประกันไว้กับผู้เอาประกันภัยที่ประกอบกิจการประกันชีวิตในราชอาณาจักร สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้" (ประมวลกฎหมายรัษฎากร , 2535)

จากค่าใช้จ่าย และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น นำมาหาผลตอบแทนภายในสุทธิในแต่ละปี หลังจากนั้น หาค่า IRR โดยการใส่โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ชื่อ โลดัส 123 และเพื่อให้นักศึกษาคอบคลุมมากขึ้นจะใช้ sensitivity analysis ในการวิเคราะห์ผลประโยชน์ทางอ้อมที่เกิดจากการทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ในด้านของผลประโยชน์จากส่วนเหลือของอัตราดอกเบี้ย และผลประโยชน์ในด้านการลดภาษีเงินได้

3.3.3 รายละเอียดของสัญญาประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

การศึกษานี้ได้เลือกศึกษากรมธรรม์ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ระยะเวลา 21 ปี มีเงินปันผล ซึ่งมีรายละเอียดกรมธรรม์ ดังนี้

ผู้ทำประกันชีวิตต้องจ่ายเบี้ยประกันชีวิต ตามที่บริษัทประกันชีวิตกำหนดเป็นเวลา 21 ปี โดยจะได้ผลประโยชน์ตามกรมธรรม์ ดังนี้

3.3.3.1 กรณีครบกำหนดอายุสัญญา

(1) รับเงินสดคืนทันที 10% ของทุนประกันชีวิต ทุก ๆ 3 ปี ดังแสดงใน

ตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนเงินสดที่ผู้ทำประกันชีวิตจะได้รับ 10% ทุก ๆ 3 ปี

รับเงินสด 10%							ครบกำหนด สัญญา
ครบปีที่	3	6	9	12	15	18	21
เงินสดคืน	10%	10%	10%	10%	10%	10%	40%
รวมเงินสดที่ได้รับ 10% ทุก ๆ 3 ปี						60%	
ครบกำหนดสัญญาได้รับเงินสดอีก						40%	
รวม						100%	

(2) รับทุนประกันเพิ่ม 10% ทุก ๆ 3 ปี

บริษัทให้ความคุ้มครองเพิ่มจากทุนประกันเดิม ประมาณ 10% ทุก ๆ สิ้นปีที่ 3 โดยเมื่อครบกำหนดสัญญา บริษัทจะคืนเงินสดให้ประมาณ 70% ของทุนประกันชีวิต ดังแสดงในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนทุนประกันที่ผู้ทำประกันชีวิตจะได้รับเพิ่มทุก ๆ 3 ปี

ส่วนเพิ่มของทุนประกันชีวิตที่ได้รับเพิ่ม ประมาณ 10% ทุก ๆ 3 ปี							
สิ้นปีที่	3	6	9	12	15	18	21
ส่วนเพิ่มทุน ประกันชีวิต	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%

(3) รับเงินปันผลเมื่อครบกำหนดสัญญา

เมื่อครบกำหนดสัญญาบริษัทจะมอบเงินปันผลให้กับผู้ทำประกันชีวิต ประมาณ 30% ของทุนประกันชีวิต

สรุป ผลประโยชน์ที่ผู้ทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์จะได้รับตามข้อตกลง ในกรมธรรม์ กรณีครบกำหนดอายุสัญญา (ดูตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 แสดงผลประโยชน์ที่ผู้ทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ จะได้รับกรณีครบกำหนดอายุสัญญา

ได้รับเงินสดคืน 10% ของทุนประกันก่อนครบกำหนดสัญญาทุกๆ 3ปี รวม 6ครั้ง ประมาณ	60% ของทุนประกัน
รับเงินสดเมื่อครบกำหนดสัญญาอีกประมาณ	40% ของทุนประกัน
รับเงินสดส่วนที่เพิ่มจากทุนประกันประมาณ	70% ของทุนประกัน
รับเงินปันผลประมาณ	30% ของทุนประกัน
รวมเป็นผลประโยชน์ที่ได้รับทั้งสิ้นประมาณ	200% ของทุนประกัน

3.3.3.2 กรณีเสียชีวิต

ครอบครัวของผู้ทำประกันชีวิต จะได้รับเงินทดแทนตามทุนประกันชีวิต พร้อมทั้งได้รับทุนประกันเพิ่ม 10% ทุก ๆ 3 ปี เช่น ในระหว่างปีที่ 10-12 ผู้ทำประกันชีวิตเสียชีวิต จะได้รับเงินทดแทน 130% ทั้งนี้ไม่รวมถึงเงินสดที่จ่ายคืน 10% ทุก ๆ 3 ปี ที่ได้รับไปแล้ว